

Kris och ansvar

Rapport 4 – Medborgarpanelen i Ale kommun

”Vi medborgare kan inte bara förlita oss på att myndigheter ska göra allt. En kris innebär att så många som möjligt måste ställa upp. En fråga om solidaritet.”

”Man kan inte kräva att kommunen hjälper alla i en extrem situation”

”Kommunen måste vara ansvarig att vara behjälplig dem som inte själv klarar, handikappade, gamla och sjuka.”

”Medborgarna ska kunna känna sig trygga i känslan av att det finns ett förberett system som går igång direkt när det behövs, vad som än händer. Den tryggheten tycks saknas idag.”

Sammanfattning

Panelen har svarat på frågor om kris- och ansvarsfrågor. Det visar sig att de kriser som panelen fruktar mest ska inträffa är en storbrand, översvämningar som leder till jordskred och vattenföroreningar. Utöver de givna svarsalternativen nämns också oro för kemikalieindustrin i kommunen. Snöoväder oroar inte nämnvärt.

Om en kris skulle inträffa skulle flest slå på TV/radio och sedan sätta sig vid en dator med Internet. Yngre i panelen är mer benägna att gå in på tidningars webbsidor medan äldre snarare ringer kommunens växel.

Kännedomen om olika krisorganisationer är god och beredvilligheten att hjälpa till är mycket hög. Många menar att de i huvudsak hellre är behjälpliga vid en krissituation men inte lika intresserade av att arbeta förebyggande.

Panelen anser att man har ett eget ansvar för att känna till larmrutiner och många tycker även att man ska ha brandvarnare, brandsläckare och brandfilt hemma.

Panelen fick ta ställning till några scenarier och bedöma vem man anser har ansvaret. Det handlade bland annat om vem som ansvarar för ens föräldrar om det blir strömavbrott på ett äldreboende och ansvaret för att ordna boende vid evakuering av kommunens invånare. Det var komplicerade frågor och den kloka panelen förenklade ingenting. Mellan en tredjedel och en fjärdedel av panelen resonerade fram och tillbaka kring olika samverkansformer när det gäller ansvarsfrågor. Där resultatet är som tydligast är att de flesta anser att ansvaret i hemmet för sin försörjning av livsmedel, kläder åligger invånarna medan på äldreboendet så ansvarar kommunen för de boende.

I nästan alla typer av frågor är det någon som understryker vikten av att få god och korrekt information om vad det är som händer.

Något om resultatet i siffror

- 79 procent kan tänka sig att engagera sig frivilligt för att förhindra en kris och vara behjälplig vid en kris.
- Endast en person anser att det fulla ansvaret att hantera en kris ligger på kommunen.
- 97 procent anser att man har ansvar som medborgare att känna till larmrutiner.
- 17 procent känner till att kommunen har ett krishanteringsråd.
- 40 procent anser att vid en evakuering ansvarar kommunen för att ordna tillfälligt boende åt de drabbade.
- Endast en person anser att det är de anhörigas ansvar att se till att ens föräldrar på äldreboende får mat, vatten, varma kläder och omvårdnad vid ett längre strömavbrott.

Bakgrund till undersökningen/enkäten

Den 25 april 2009 klockan 14.32 inkommer ett larm till räddningstjänsten om att det brinner vid Nödsjön söder om Nödinge. Brandförloppet är mycket hastigt och när branden hotar Bönabo beslutar räddningstjänsten att påbörja en evakuering av boende i närheten. I Nödinge uppmanas allmänheten att hålla dörrar och fönster stängda. Drygt två veckor senare är branden helt släckt och efterlämnar omfattande kostnader för kommunen och markägare, skador på naturen men lyckligtvis inga skadade människor.

Branden i Ale är ett exempel på hur en krissituation snabbt kan uppstå, hur den trygga rutinartade vardagen helt plötsligt slå över till hot mot liv och egendom. När krisen är framme måste man från olika håll och på olika sätt försöka lösa situationen på bästa tänkbara sätt. Ibland fungerar allt som det ska och ibland står människor handlingsförlamade och krisen förvärras.

Foto: Robert Svensson

Foto: Martin Pettersson

I Ales fjärde medborgarpanel har panelen fått ta ställning till svåra frågor som handlar om hur man ser på ansvar och ansvarsfördelning vid kriser, kännedom om krisberedskap, vilka kriser man är rädd för och vilka informationskanaler man skulle använda sig av vid en kris.

Utöver styr- och projektgruppen för medborgarpanelen har även Ale kommuns brott- och säkerhetshandläggare Charlott Klug varit med i arbetet med denna panel.

Genom att fånga upp panelens åsikter i dessa frågor kan kommunen få en uppdaterad bild av vad som förväntas av kommunen vid kriser. Panelen bidrar på så sätt med att göra krisberedskapen bättre förankrad. Det gäller framför allt på två olika områden inom krisarbetet: för det första kan de som arbetar med riskbedömning, säkerhetssamordning och i räddningstjänst ha nytta av panelens svar vid analys av riskbedömning. För det andra kan det komma till användning för dem som har hand om kommunens krisinformation. Utöver detta kommer även panelen bidra till forskning i området då Charlott Klug kommer att använda svaren i en uppsats vid försvarshögskolan.

Något om de medborgare som deltar i panelen

Vilka är med i Ales medborgarpanel? Deltagarna i medborgarpanelen har kunnat anmäla sig på en rad olika sätt, bland annat via kommunens webbplats, www.ale.se.¹ Rekrytering har även skett via den lokala tidningen, Ale-kuriren, samt ute på plats på gator och torg.

¹ Det är viktigt att ta i beaktande att de personer som är med och bidrar med sitt tyckande i medborgarpanelen inte har valts ut via ett representativt urval. Panelen är inte en direkt spegelbild av hela Ales befolkning alla de människor som bor och verkar i Ale kommun. Men det som panelen tycker kan tolkas som åsikter och tankar som en stor del av de personer som bor i kommunen bär på.

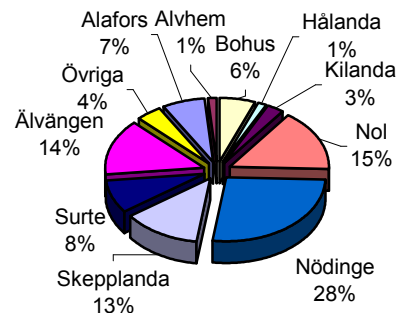
Medborgarpanelen är en allmän panel öppen för vem som helst att vara med i. Deltagarna ska vara 16 år eller äldre, bo i kommunen och inte vara aktiva i någon av kommunens politiska nämnder eller kommunfullmäktige.²

Idag består panelen av 152 personer.³ Frågorna som ställts i denna fjärde panel bifogas som bilaga i slutet av rapporten.

Deltagarnas geografiska spridning:

Den geografiska spridningen har i samtliga gjorda paneler speglat Ale kommun väl och det finns inget omedelbart som tyder på att denna positiva trend skulle brytas. Flera orter överensstämmer precis eller ligger mycket nära den verkliga befolkningen i Ale. I orterna Nödinge och Nol, finns fortfarande viss överrepresentation (Nol har dock i denna panel minskat och Nödinge ökat lite). Det är roligt att se att även de minsta orterna numer finns representerade.

Svarandes geografiska spridning i Ale kommun. I Procent.

Jämförelse mellan befolkningen och svarande i de olika panelerna. I Procent.

	Panel I	Panel II	Panel III	Panel IV	Ortens andel av befolkningen ⁴
1. Alafors	8	6	9	7	7
2. Alvhem	0	0	1	1	3
3. Bohus	9	9	11	6	11
4. Hålanda	3	2	3	1	3
5. Starrkärr/Kilanda/Ryd	1	2	5	7	6
6. Nol	18	14	19	15	12
7. Nödinge	28	26	24	27	18
8. Skepplanda	14	10	10	13	12
9. Surte	6	7	8	8	10
10. Älvängen	18	19	11	14	16

Metod

En elektronisk enkät har skickats ut via e-post till de personer som anmält sitt intresse till att vara med i Medborgarpanelen. För att besvara enkäten har man behövt skriva in ett lösenord. Totalt fick kommunen in 71 svar. Enkäten har varit möjlig att svara på i tre veckor. En påminnelse har skickats ut via SMS efter två veckor.

² Information om medborgarpanelens arbete finns på kommunens webbplats, www.ale.se, där det även är möjligt att läsa alla rapporter som panelen tyckt till om.

³ Vid läsning av denna rapport är det viktigt att kunna skilja mellan medborgarpanelens anmälda deltagare och de som faktiskt svarat på den aktuella enkäten. Det bör framgå av texten och sammanhanget vad som avses men vanligtvis handlar det om de svarande och benämns som "svarande" eller "deltagarna".

⁴

<http://www.ale.se/webb/kommun.nsf/doc/83CB3BF343B4E971C12575F40044D82D?OpenDocument&Expand=13>

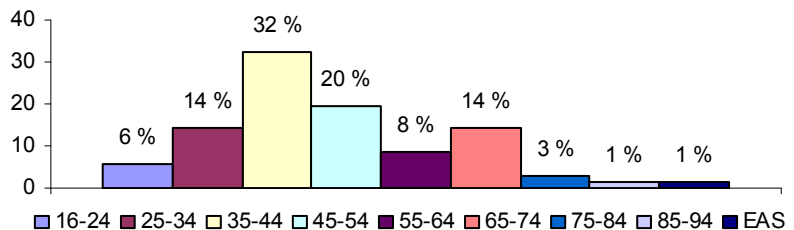
Svarsfrekvens

Svarsfrekvensen är 71 svarande av 129 personer. Enkäten har skickats ut till 143 personer. I 14 fall har det inrapporterats in fel av olika slag. Det kan vara så att t.ex. mejladresser inrapporterats fel. Detta innebär att 129 personer haft möjlighet att besvara enkäten. Det kan konstateras att antalet svarande ligger på 55 procent. Det är en fortsatt nedgång i andelen svaranden. Vad nedgången beror på går endast att spekulera kring. Svarsfrekvensen i denna panel 4 är fortfarande över 50 % och bedöms därmed som tillräckligt god för att kunna genomföra en rapport på det inrapporterade materialet.

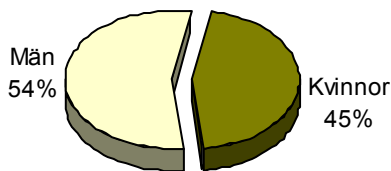
Panelens åldersspridning

Vilka är deltagarna i medborgarpanelen? Beträktat ur ett åldersspridningsperspektiv representerar Medborgarpanelen fortfarande ett relativt brett spektrum av Aleborna. Den största gruppen är alltså personer mellan 35-44. Jämfört med förra panelen är det något fler personer som är över 65 år och något färre i de två yngsta ålderskategorierna (upp till 34 år).

Aldersfördelning svarande. I procent.

Svarande andel kvinnor och män.
I procent.

Könsfördelning

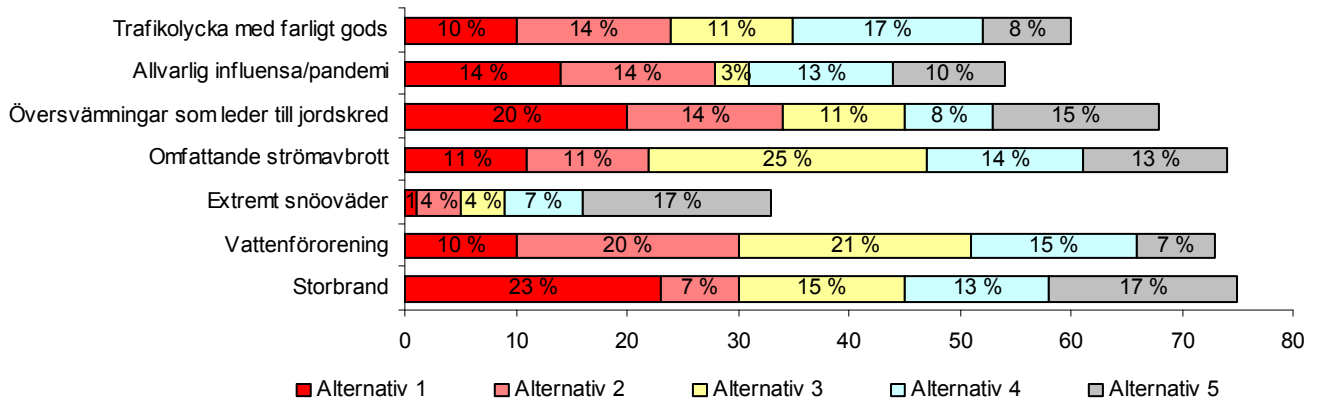
Andelen kvinnor är 45 procent och andelen män är 54 (en person besvarade inte frågan). Det är alltså fortsatt jämn könsfördelning men i denna panel med marginell majoritet män.

Oro för krissituationer

Diagrammet nedan visar vilka typer av kriser som de svarande är mest oroliga för. De är inbördes rangordnade, alltså alternativ 1 är man mest orolig, alternativ 2 näst mest orolig och så vidare.⁵ Se bilagan för att se frågorna, hur de ställdes samt svarsalternativet.

Vilka typer av kriser svarande är orolig för. I procent och inbördes rangordnade.

Om man bara ser till det första alternativet är det storbrand som oroar mest, 23 procent valde det som mest oroande. ”Översvämning som leder till jordskred” kommer därefter då en fjärdedel har valt det alternativet. Därefter kommer pandemi, strömavbrott, trafikolycka med farligt gods, vattenförorening och sist snöoväder. Om man ser till de två första alternativen ges ungefär samma ordning. Om man däremot studerar de tre första alternativen framträder en annan bild. Då hamnar vattenförorening först och sedan strömavbrott, jordskred och storbrand. Angående vattenföroreningar kan man alltså säga att inte så många (en tiondel) anser denna typ av kris som den mest oroande men ändå en kris värdig att ta på största allvar.

Om man betraktar staplarna som helhet kan man se vilka fem områden som toppar listan och då framträder följande ordning: storbrand, strömavbrott, vattenförorening, översvämningar/jordskred, och farligt gods. Extremt snöoväder är helt klart någonting som (utifrån alla sätt att analysera siffrorna) inte befaras av många. Sammanfattningsvis kan man då säga att det är **storbrand**, **översvämningar/jordskred** och **vattenföroreningar** som hamnar på topp-3 av kriser panelen befarar.

Man hade även möjlighet att välja en annan krissituation och motivera varför denna kris borde vara med. Bland kommentarerna är det många som tar upp ämnen som berör kemikalieindustrin i Ale och vad som skulle bli följderna av en olycka där. Andra kommentarer handlar om ekonomisk kris, stenkastning/kravaller/bilbränder och klimateffekter. En person väljer att ringa in själva ämnet i stället för att peka ut ett specifikt område:

”Händelser med stor verkan som man är helt oförberedd på och där man saknar ledningsförmåga och kraft att hantera och det kurage som situationen faktiskt kräver. I första hand gäller det frågor rörande liv och lem samt samhällets allmänna funktioner.”

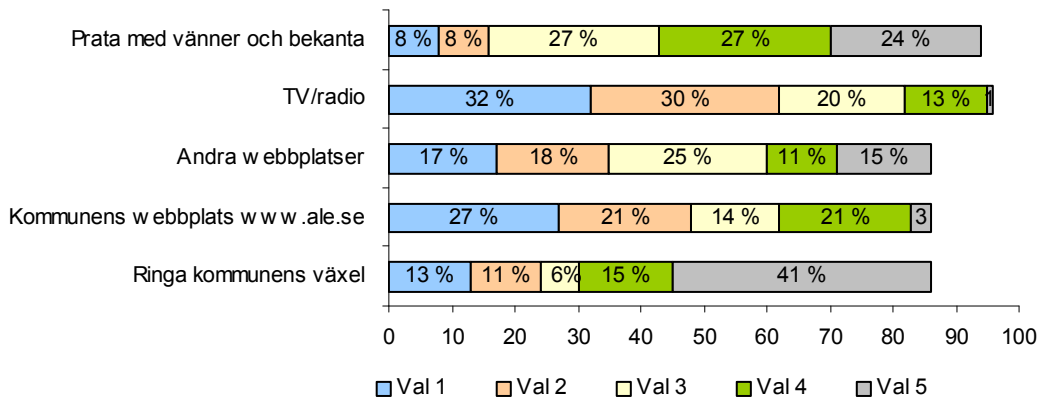
⁵ Observera att detta är fasta alternativ vi föreslagit för de svarande. Det fanns även möjlighet att kommentera med egen krissituation.

Ordningsföljd man skulle söka information

Då har vi fått en bild av vilken typ av kriser panelen befarar men om en krissituation skulle inträffa, hur skulle man göra föra att söka mer information om vad som har hänt eller pågår? Det är vad panelen fick ta ställning till i denna fråga. Panelen fick svara på *i vilken ordning* man skulle vända sig till olika informationskanaler. Val 1 betyder således det man skulle göra först, val 2 det man skulle göra sen och så vidare.

Ordning man skulle söka information. I procent.

Diagrammet visar i stort sett entydigt att de flesta först skulle slå på **TV/radio**, därefter sätta sig vid en dator och gå in på **kommunens hemsida** och sedan **andra Internetsidor** som tidningar eller andra myndigheter. Alternativet till det är att sätta sig vid datorn först och sedan slå på TV:n. Prata med vänner och bekanta tänker sig många att man gör som val 3-5. Ringa kommunens växel hamnar sist i prioriteringsordningen.

Kan man då se någon åldersskillnad? Man skulle kunna tänka sig att äldre personer är mer benägna att ringa kommunens växel medan yngre genast sätter sig framför datorn. Materialet ger faktiskt lite stöd åt den tesen. Deltagare som är födda efter 1984 tenderar att först gå in på andra hemsidor (nyhetssidor eller myndigheter). Hos personer som är födda mellan 1954 och 1983 finns samma tendens – först slår man på TV/radio, därefter ale.se, följt av andra hemsidor, prata med bekanta och sist ringa kommunens växel. Tendensen för personer födda före 1954 är att först slå på TV/radio men att ringa kommunens växel hamnar högt upp också.

Det tycks inte finnas några större skillnader vilken informationskanal man prioriterar utifrån om kön. Endast en liten tendens att män i högre grad slår på TV/radio än kvinnor medan kvinnorna i viss mån väljer att prata med bekanta än vad män gör.

Kommentarerna som inkom till denna frågan handlar bland annat om att man i sin profession kan få information och bli delaktig i händelserna och att vid omfattande strömavbrott så går webb och ip-telefoni ner.

Kännedom om organisationer som utför krisarbete

I Ale med omnejd finns ett antal organisationer som utför arbete vid händelse av kris. Panelen fick besvara frågan gällande om man känner till att dessa organisationer arbetar vid kris.

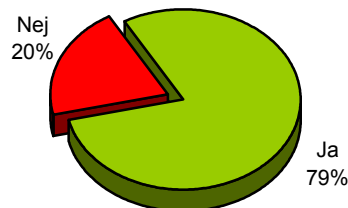
På det stora hela kan man säga att medborgarpanelens kännedom om krisorganisationer är god. Givetvis känner de allra flesta till att polis och räddningstjänst utför krisarbete. Stor majoritet av panelen känner även till att frivilliga resursgrupper och organisationer, kyrkor/trossamfund samt socialtjänst utför krisarbete. Ale kontakt- och stödverksamhet, krishanteringsrådet och POSOM känner inte lika många till.

Kännedom om organisation som utför krisarbete. I antal och procent.

	Känner till. Antal.	Känner till. Procent.
Frivilliga resursgrupper som Hemvärn, Lottakår etc	52	73
Frivilligorganisationer som Röda Korset, Lions etc	43	61
Ale kontakt- och stödverksamhet	11	15
Krishanteringsråd	12	17
Kyrkor/trossamfund	52	73
Polis	65	92
POSOM (psykosocialt stöd som ges via kommunen)	16	23
Räddningstjänst	70	99
Socialtjänst	47	66

Frivilligt engagemang

**Frivilligt engagera sig
förebyggande eller vid kris.
I procent.**

Skulle deltagarna själva kunna tänka sig att engagera sig frivilligt, förebyggande eller vid en händelse av kris? Det fick panelen svara på. Som man ser i ”tårtan” till vänster är det en stor majoritet som svarat att det kan man tänka sig. Det tycks inte finnas några större skillnader hur benägen man är att engagera sig frivilligt utifrån var man bor eller hur gammal man är. Dock verkar det som kvinnorna i panelen i viss mån är mer benägna att engagera sig.

Kommentarerna till denna frågan är givetvis mycket viktiga då man får chans att utveckla resonemanget och många har tagit chansen att göra det. Om vi börjar med de som motiverar ett nej handlar flera om att de är för gamla, att man redan arbetar eller har arbetat mycket inom områden som automatiskt skulle beröras vid kris, eller att man känner att man saknar kunskaper.

Några personer säger Ja till att hjälpa till vid en kris men Nej till förebyggande arbete, till exempel:

”...anser mig inte ha tid att arbeta förebyggande... däremot vara behjälplig vid en pågående kris”.

Kommentarerna till Ja-svaren skiljer sig i karaktär. Många tycks betrakta engagemang som plikt eller skyldighet snarare än ansvar:

”vi medborgare kan inte bara förlita oss på att myndigheter ska göra allt- En kris innebär att så många som möjligt måste ställa upp. En fråga om solidaritet”.

”Alla måste vi dra vårt strå till stacken. Sitter jag illa till så vill ja[g] ha hjälp och viceversa”.

”Anser det vara en medborgerlig skyldighet att hjälpa till efter förmåga”.

Kunskaper verkar vara centralt för hur man resonerar då många betonar att man gärna är behjälplig utifrån de kunskaper man har. Andra tar upp att det beror på omfattning, om man själv har uppbackning och att man skulle behöva bli tillfrågad först.

En paneldeltagare vittnar om att det finns intresse att engagera sig:

”Om enkät-svaren leder till en fortsättning av detta väsentliga ärende i annan form vore det nog intressant att medverka på något sätt.”.

Invånarnas ansvar vid kris

Föregående fråga fanns det kommentarer där man tog upp frågor om invånarnas eget ansvar och skyldigheter. De fick också en fråga där man fick instämna i olika påståenden om invånarnas ansvar. Tre saker utmärker sig när man hastigt blickar på tabellen: 1) I stort sett alla tycker att man ska ha kunskaper om grundläggande larmrutiner, 2) nästan lika många (89 procent) anser att man har ansvar att ha brandvarnare, brandsläckare och brandfilt hemma, och 3) endast en person anser att invånarna inte har något eget ansvar. Sen kan man även notera att en majoritet tycker att man ska kunna hjärt-lungräddning.

En svag tendens hos panelen pekar mot att ju yngre man är desto mindre viktigt tycker man det är med att man ska ha konserver, värmeljus etcetera hemma, men samtidigt gäller det motsatta när det kommer till att kunna hjärt-lungräddning. Det tycker större andel yngre att man ska kunna. Några nämnvärda skillnader förefaller inte finnas i panelen i denna fråga med utgångspunkt i om man är kvinna eller man eller beroende på var man bor i kommunen.

Invånarnas ansvar vid kris, instämmande. I antal och procent.

	f	%
Man ska ha kunskap om larmrutiner och kunna ringa 112 (SOS alarm), 114 14 (ej brådskande till polisen) samt 1177 (sjukvårdsupplysningen)	69	97
Alltid ha konserver, värmeljus, batteri och batteridrivna radio hemma	31	44
Kunna hjärt-lungräddning/första hjälpen	46	65
Ha brandvarnare, brandsläckare och brandfilt hemma	63	89
Ha så mycket att man är välförberedd och även kan hjälpa andra	16	23
Invånarna har inget ansvar. Kommunen ska ha resurser för att kunna hjälpa alla oavsett vad som sker	1	1

Ansvarsfrågor vid olika scenarier

Till sist ställdes panelen inför olika scenarier där de skulle ta ställning i ansvarsfrågor. Den första frågan lød ”Hela Ale är utan ström i tre kalla dygn i januari. Vem anser du ska ansvara för att du har mat, vatten, varma kläder och tillgång till information hemma?”. Utfallet blev ganska tydligt. Det är i alla fall inte Ale kommun (endast 4 procent valde det alternativet). En majoritet (54 procent) ansåg att det är jag själv som invånare som ansvarar för det och drygt en tredjedel menade att det var samverkan mellan kommun och invånare.

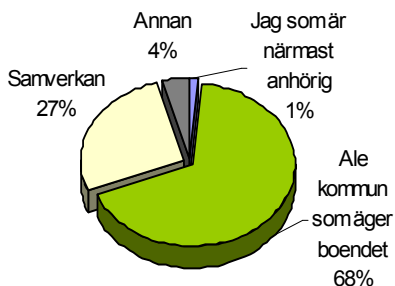
Givetvis kunde man utveckla denna fråga i kommentarer. Många kommentarer (ofta i anslutning till svaret samverkan eller Annan) menar att mat och kläder är det egna ansvaret medan vatten och framför allt information är kommunens ansvar.

”mat och varma kläder bör jag kunna lösa själv. Men information och vattenposter behöver kommunen hjälpa till med.”

”Det vore ju bra om basvaror blev utkört till ”noder” i kommunen. Givet att det är både snö och kallt.”

Om svaren från ovan ställda fråga var tydlig att det är man själv som har ansvaret och inte kommunen så är det i nästa fråga ännu tydligare att det är kommunen som panel anser ha ansvaret. Frågan löd: *”Vem tycker du ska ansvara för att dina gamla föräldrar som bor inom kommunens äldreboende får mat, vatten, varma kläder och omvårdnad om hela Ale är utan ström i tre kalla dygn i januari?”*. Hela 68 procent svarade rakt av ”Ale kommun”. Endast en person (1 procent) ansåg att det är den anhörigas ansvar. Förhållandevis stor andel, drygt var fjärde person, anser dock att det krävs en samverkan mellan anhöriga och kommunen.

Ansvar för föräldrar på äldreboende vid strömavbrott. I Procent.

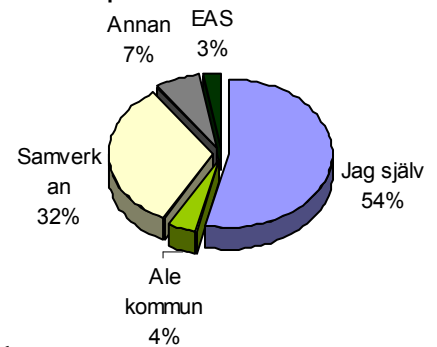
I kommentarerna är det flera som förtydligar med att säga att det i första hand är kommunens ansvar och om det är av någon anledning inte skulle fungera så är det den anhörigas ansvar. Dessa kommentarer finns både från de som sagt att det är kommunens ansvar och de som menar att det är en samverkan. Det finns alltså en idé om en prioriteringsordning beträffande ansvarsfördelningen. En person lägger till ytterligare en aspekt genom att säga:

”Här måste ett samarbete ske så att anhöriga känner sitt ansvar kanske inte bara för sin förälder utan även att hjälpa till så att de andra boende får hjälp”

Exempel på annan ansvarig är räddningstjänst, militär och ”Även ideella organisationer fyller en viktig funktion”.

Intressant att notera i samtliga frågor gällande scenarier är att panelen tycks tolka frågan utifrån olika perspektiv – en del ser det som strikt juridiska frågor, andra som praktiska och en tredje med etiska och moraliska undertoner. Tydligast kanske det är i nästa fråga som löd: *”Vid en plötslig snöstorm, vem tycker du ska ansvara för att du ska kunna ta dig till skola/arbete/övrig sysselsättning under tiden snöstormen pågår?”*. Panelen ger inget entydigt svar i denna fråga. I grunden anser de flesta att det på något sätt är i huvudsak en kommunal angelägenhet, drygt hälften har valt alternativet Ale kommun, var femte har svarat att det både är kommunalt och eget ansvar, var fjärde har valt annan och 6 procent ser det som uteslutande eget ansvar.

Ansvar i hemmet vid strömavbrott. I procent.

I kommentarerna finns det många som nämner vägföreningar, vägverket, eller "de som sköter väghållningen" i anslutning till att man valt "Annan". En kommentar som sammanfattar vad många tycker är:

"Beror på vem som har ansvaret för den vägen, så det delas mellan vägförening, kommunen och vägverket. Dock bör man om möjligt inte ge sig ut när det är snöstorm om man inte har en samhällsnyttig funktion eller liknande."

En person har skrivit en kommentar som han eller hon menar gäller för samtliga dessa frågor:

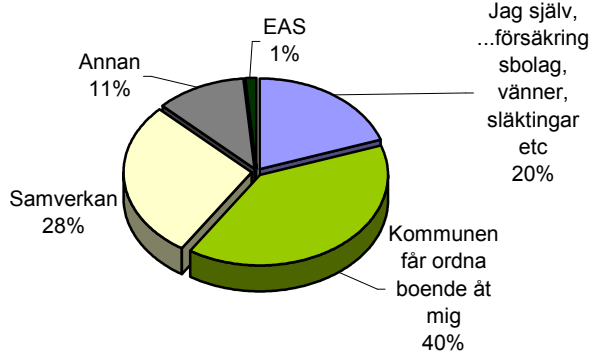
"Kommunen kanske måste ha ett samordningsansvar. I övrigt utgår jag ifrån att kommuninvånarna är varande behjälpliga, naturligtvis op[på?] frivillig basis"

En annan ser lättstamt på frågeställningen:

"... det är ju inte hela världen om man blev insnöad – man får väl åka pulka istället."

Den sista frågan handlade om brand och evakuering: "På grund av en större brand i ett industriområde, med risk för explosion och giftig rök kan du och dina grannar inte bo kvar i era hus under två dagar. Vem anser du ska se till att du och din familj har någonstans att bo under dessa dagar?". Denna fråga är kanske den som delar panelen mest. Störst andelen (40 procent) anser att det är kommunens ansvar att ordna boende följt av 28 procent som anser att det måste ske en samverkan. Var femte anser att det är invånarna själva ålagt att ordna boendet.

Ansvar för boende vid evakuering. I procent.

man har möjlighet, kommunen eller andra ska

exempel: "har man inga anhöriga måste kommunen ställa upp" och "Kan jag inte lösa detta vill jag självklart ha hjälp av kommunen". Andra har valt alternativet "annan" och föreslår till exempel räddningstjänst, hjälporganisationer eller företaget där branden härjar.

"Det måste ju vara en samverkan. Kommun kan ju inte trolla. Det beror ju också på hur många personer det berör. Sedan är det ju en ekonomisk fråga också, vem skall betala för ev. utgifter som de berörda personerna kan drabbas av vid ett sådant tillfälle. Kommunen har ju iof. Ett stort ansvar då de är medvetna om att de lagt bostäder och farlig industri nära varandra vilket kanske inte är så lyckat..."

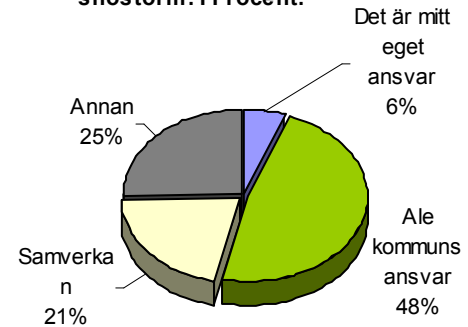
Övriga kommentarer

Den sista frågan lämnades helt öppen att skriva in sina kommentarer. Många ville förtydliga sin syn på ansvarsförhållandena:

"Om kommunen förväntar sig att invånarna klarar vissa situationer, borde invånarna informeras om detta. Allt blir lättare med information om vad, när och hur."

"Svårt att välja antingen eller. För om vi nu pratar om en svår kris, så kan inte allt ansvar läggas på den ena eller den andre. Myndigheter har ansvaret i första hand, men om läget gör att myndigheterna blir överbelastade så måste vi medborgare också rycka in. Detta kan ju förebyggas innan en kris genom att bygga upp nät av intresserade människor

Ansvar att kunna ta sig fram vid snöstorm. I Procent.

som hjälper till vid katastrofer, liknande de beredskapspoliserna landet har som lastar av polisen vissa arbetsuppgifter vid en katastrof.”

”I första hand ligger ansvaret på mig som vuxen men kommunen bör kunna ge mig trygghet och hjälp i en kris.”

”Man kan inte begära att kommunen fixar allt med en gång.”

”Krishantering på rätt sätt’ har utretts på många håll – ut och in i årtal och i många omgångar. Det har (nog ??) blivit både bättre och proffsigare inom många områden men ofantligt mycket återstår att ordna för att medborgarna skall kunna vara trygga i känslan av det finns ett förberett system som går igång direkt när det behövs, vad som än händer. Den tryggheten tycks saknas i dag.”

Vikten av god information är ett återkommande tema bland kommentarerna. Kommun fick också en del beröm av agerandet i samband med branden i Nödinge våren 2009:

”Vill bara tillägga att när kommunens info tjänst väl kom igång i samband med skogsbranden i våras så fungerade det väldigt bra!”

”Jag måste tillägga, hur bra Ale:kommuns hemsida uppdaterades under den 10 dgr branden Bönabo-Bohus pågick, medierna blir inte helt tillförlitliga och som jag upplevde även info-möten med evakuerade mfl. Det skall ni ha tack för.”

”vid en krissituation hoppas jag att man snabbt får inf. från kommun/räddningstjänst/polis o på rätt sätt.”

”Det bör ske information och eventuellt vissa övningar och genomgångar i de olika kommundelarna beroende på vad området kan bli utsatt för.”

Somliga ger förslag på vad som kan förbättras och vad som behövs vid en kris:

”Jag tror att kunskapen bland befolkningen avseende en krissituation är dålig. Det är inte många som vet hur de skall agera. Många blir handlingsförlamade o hjälplösa när det händer något allvarligt. Många behöver en "ledare" som tar kommandot o talar om vad de skall göra / ger dem en meningsfull uppgift. ...”

”I en krissituation finns det två viktiga saker som är avgörande på utgången, det är trygghet och information. Tryggheten består i att man vet att kommunen är kapabel att ta hand om en kris. Information består i att man får just adekvat information samt att man iförväg vet vart man kan få tag i information, tex genom att alltid ha ett och samma telefonnummer oavsett kris, att bemanna upp kriscentral dit man kan ringa, maila sina frågor, för att snabbt kunna upprätta en sådan kan första steget vara ett avtal med SOS Alarm att ombesörja detta, för att i ett senare skede kunna ta över själv. att ha färdiga samlingsplatser i varje samhälle där man vet att det finns information, informatörer, rent vatten, filter eller vad det kan vara som behövs.”

”Viktigt med samhällsplanering industrier med farligt innehåll ej läggs vid vattendrag nära bostäder skolor, tänker till när bostadsområden byggs så ras risker minimeras så att inte man lägger bostäder där vatten nivåerna kommer att höjas mm. Jag förlitar mig på att kommunen tar ansvar för att transporter av farligt gods är säkert. Att brandkåren ambulans polis signalerar om dom behöver ökade resurser. Politekerns ansvar blir då fördelat eller vid behov ökar skatten. Även tänka till fördelningssättet så spänningar i samhället minskar.”

Många anser att polisen har en central roll i krisarbetet och flera önskar förbättringar på det området:

”Det är ju allting bra att ha kristeam för farliga situationer och naturkatastrofer, vet ej hur det finns här i Ale. sen hade det underlättat om kommunen hade tillgång till poliser, och inte bara bemanning på kontorstid. och i övrigt utlämnade till Göteborg, där vi skall dela några få poliser med halva göteborg”

”Mer synlig polis i kommunen som ger trygghet.”

TVå korta kommentarer av olika karaktär får avsluta denna rapport:

”Var rädda om varandra!!”

”Vart finns skyddsrummen???”

Avslutande diskussion

Det kanske tydligaste generella svaret som panelen givit i den fjärde medborgarpanelen är att ansvarsfrågor i samband med kriser är mycket komplexa och därmed svåra att ge entydiga, enkla svar. Många i panelen resonerar sig fram till pragmatiska lösningar och undviker att ge kategoriska svar.

Ämnets karaktär är av sådan art att det är svårt för panelen komma med direkta och konkreta förslag till förbättringar. Inledningsvis togs det upp hur kommunen kan få användning av svaren i denna panel. Det handlade om dels riskbedömning och dels krisinformationsarbetet.

Resultaten från denna panel kommer att presenteras för kommunens krisledningsgrupp och andra som arbetar inom krisberedskap.⁶ Det kommer att vara en viktig del av det fortsatta arbetet med kris- och riskbedömningar.

Många i panelen påpekar vikten av information vid en kris. Om man jämför svaren och kommentarerna med den befintliga kriskommunikationsplanen är det glädjande att se hur väl de stämmer överens. Viktiga påpekande som hur man informerar vid strömavbrott och liknande är givetvis sådant som informationsansvariga arbetar med. Resultaten kommer även presenteras för de som arbetar på informationscentralen vid händelse av krissituation.

Angående de scenarier som målades upp och panelen fick ta ställning till var det medvetet öppna frågor som var tänkta att engagera panelen. Det var alltså inte frågor av karaktären frågesports-typen med givna rätt och fel svar; istället handlade det om *vem man anser* ska ansvara för vissa saker. Trots att det alltså inte handlar om rätt och fel är det särskilt intressant att se att hela 40 procent anser att det är kommunens ansvar att ordna boende åt evakuerade när det i själva verket inte finns något juridiskt ansvar för kommunen att göra det. Kanske är det ett tecken på att det är en fråga där kommunens invånare och kommunen måste närma sig varandra och kommunen måste bli bättre på att informera om skyldigheter och ansvarsfördelningar.

Avslutningsvis är det mycket glädjande att se att så många som 8 av 10 är villiga att engagera sig vid kris och/eller vid förebyggande av kris.

Inför nästa panel

Det kan konstateras att antalet svarande ligger på 55 procent vilket är en bottennotering för medborgarpanelen. Till nästa panel är det viktigt att genomföra en informationsinsats om vikten av att man som panelmedlem svarar.

Medborgarpanel 5 kommer att genomföras under vintern 2010.

⁶ Utöver de som direkt arbetar med kris kommer även resultaten presenteras för förtroendevalda i olika nämnder.

Bilaga – enkätfrågorna

Vilken ort bor du på?

Alafors
Alvhem
Bohus
Hålanda
Kilanda
Nol
Nödinge
Skepplanda
Surte
Älvängen
Annan ort:

Vilket år är du född?

Är du kvinna eller man?

Kvinna
Man

Hur många år har du bott i kommunen?

0-2 år
3-5 år
6-10 år
11 eller längre

Vilken utbildningsbakgrund har du? Kryssa för din högsta utbildning.

Grundskola
Gymnasieskola (inkl. folk-, real-, flickskola eller motsvarande)
Eftergymnasial utbildning mindre än 3 år
Eftergymnasial utbildning mer än 3 år

Rangordna inbördes följande krissituationer som har betydelse för samhället som helhet. Välj en etta för den krissituation du är mest orolig ska inträffa i Ale t.o.m. en femma för den krissituation du inte är lika orolig över.

1 2 3 4 5

Storbrand
Vattenförorening
Extremt snöoväder
Omfattande strömavbrott
Översvämningar som leder till jordskred
Allvarlig influensa/pandemi
Trafikolycka med farligt gods
Annan typ av kris

Om du valde "Annan typ av kris", ange vilken:

Rangordna i vilken ordning du skulle söka information om en kris i Ale. Välj en etta för det första du skulle göra t.o.m. en femma för det du skulle göra sist.

1 2 3 4 5

Ringa kommunens växel
Gå in på kommunens webbplats www.ale.se
Gå in på andra webbplatser, t.ex. webbtidningar eller andra myndigheters hemsidor
TV/radio
Prata med vänner och bekanta
Annat alternativ:

Om du valde "Annat alternativ", ange vilket:

I Ale med omnejd finns ett flertal organisationer som arbetar vid händelse av krissituation. Kryssa för de organisationer du känner till utför detta arbete.

Frivilliga resursgrupper som Hemvärn, Lottakår etc
Frivilligorganisationer som Röda Korset, Lions etc
Ale kontakt- och stödverksamhet
Krishanteringsråd
Kyrkor/trossamfund
Polis
POSOM (psykosocialt stöd som ges via kommunen)
Räddningstjänst
Socialtjänst

Skulle du kunna tänka dig att engagera dig frivilligt för att förebygga att en kris sker i Ale eller vara behjälplig vid en pågående kris?

Ja

Nej

Motivera gärna ditt svar:

Vilket ansvar tycker du att kommunens invånare har vid kris och för att vara förberedda inför en krissituation? Kryssa för ett eller flera alternativ.

Man ska ha kunskap om larmrutiner och kunna ringa 112 (SOS alarm), 114 14 (ej brädslande till polisen) samt 1177 (sjukvårdsupplysningen)

Alltid ha konserver, värmeljus, batteri och batteridriven radio hemma

Kunna hjärt-lungräddning/första hjälpen

Ha brandvarnare, brandsläckare och brandfilt hemma

Ha så mycket att man är välförberedd och även kan hjälpa andra

Invånarna har inget ansvar. Kommunen ska ha resurser för att kunna hjälpa alla oavsett vad som sker

Hela Ale är utan ström i tre kalla dygn i januari. Vem anser du ska ansvara för att du har mat, vatten, varma kläder och tillgång till information hemma?

Jag själv

Ale kommun

Annan, ange vem/vilka:

Vem tycker du ska ansvara för att dina gamla föräldrar som bor inom kommunens äldreboende får mat, vatten, varma kläder och omvårdnad om hela Ale är utan ström i tre kalla dygn i januari?

Jag som är närmast anhörig

Ale kommun som äger boendet

Annan, ange vem/vilka:

Vid en plötslig snöstorm, vem tycker du ska ansvara för att du ska kunna ta dig till skola/arbete/övrig sysselsättning under tiden snöstormen pågår?

Det är mitt eget ansvar

Det är Ale kommuns ansvar att jag kan ta mig fram på vägarna där jag bor

Annan, ange vem/vilka:

ALE KOMMUN

**På grund av en större brand i ett
industriområde, med risk för explosion och
giftig rök kan du och dina grannar inte bo
kvar i era hus under två dagar. Vem anser du
ska se till att du och din familj har
någonstans att bo under dessa dagar?**

Jag själv, eventuellt med hjälp av försäkringsbolag,
vänner, släktingar etc

Kommunen får ordna boende åt mig

Annan, ange vem/vilka:

**Något övrigt du vill tillägga när det gäller
säkerhet, trygghet eller krissituationer i Ale**